

OŠETŘOVÁNÍ ILEOSTOMIÍ A KOLOSTOMIÍ U DĚTÍ

Lenka Horáková

Klinika dětské chirurgie, ortopedie a traumatologie, FN Brno

Stomie znamená vyústění kteréhokoli dutého orgánu na povrch těla, v tomto případě jde o vyústění tenkého nebo tlustého střeva na stěnu břišní.

Stomie mohou být trvalé nebo dočasné (v dětském věku častější) a podle umístění rozlišujeme ileostomie (vývod tenkého střeva) a kolostomie (vývod tlustého střeva, který podle lokality vyústění dále dělíme na coecostomii, transversostomii a sigmoideostomii). Vývody mohou být jednohlavňové nebo dvouhlavňové.

Indikace k vytvoření stomií lze zjednodušeně rozdělit do tří skupin:

- vrozené vývojové vady (nejčastěji se jedná o m. Hirschprung nebo anorektální malformace)
- záněty a nádory (zejména nespecifické střevní záněty – m. Crohn a colitis ulcerosa)
- náhlé příhody břišní (úrazové a neúrazové spojené s perforací střeva nebo porušením jeho výživy).

Zásady ošetřování stomií u dětí

Vhodně zvolené pomůcky

Při výběru pomůcky je nutno přihlídnout k faktu, že zvláště menší děti nedokáží přesně popsat své subjektivní pocity, tj. v tomto případě pálení nebo svědění pod podložkou. Proto z důvodů lepší kontroly téměř vždy volíme jednodílný systém, u menších dětí vzhledem k řidší stolici výpustný. Tento nabízejí všechny firmy zastoupené na našem trhu a záleží jen na nás, kterou zvolíme. Na našem oddělení jsme provedli test kvality výrobků firem Coloplast, Convatec a B-Braun. Vybrané mamince jsme nabídli od každé firmy jednodílný výpustný systém, čistící ubrousek a ochranný film a formou předtištěného formuláře ji požádali o zhodnocení výrobků. Až na detaily, např. špatné rozlišení obalů ochranného filmu a čistícího ubrousku firmy B-Braun, je kvalita nabízených výrobků stejná.

Při volbě kosmetického sortimentu přihlížíme k citlivosti dětské kůže, proto VŽDY předepisujeme nejen pomůcky ochranné – pastu, film, ale i čistící – čistící ubrousky, roztok. Vhodným se rovněž ukázalo pravidelné používání ochranného krému. Nanáší se 1× týdně na dobře očištěné okolí stomie, nechá se působit 20 minut a poté se odstraní pomocí čistícího roztoku. Při pravidelném užívání se kůže stává odolnější a je výborně regenerována.

Pohovor s rodiči a s dítětem (s přihlédnutím k věku)

Povinností nejen stomasestry, ale celého ošetřujícího personálu oddělení, je pomoci rodičům i dítěti vyrovnat se s novou situací a naučit je správně o stomii pečovat. Rodiče je nutno poučit o možných komplikacích, ale zejména o důležitosti kontroly stomie – vzhledu, barvy, možného vyřeznutí, odchodu plynů a stolice. Rodiče i dítě (s ohledem na věk) seznámíme se všemi pomůckami a jejich pou-

žitím a se správným postupem při ošetřování stomie. Rodiče neinformujeme najednou, snažíme se poskytnout informace postupně a zároveň zajistíme písemné materiály, které jsou většinou již součástí propagačních kosmetických taštiček jednotlivých firem. Výměnu sáčku nejdříve provedeme sami, a teprve poté rodiče postupně aktivně zapojujeme. Případné dotazy zodpovídáme ihned. Rodiče by měli být seznámeni s postupem ošetřování při možných komplikacích, jako je zarudnutí kůže, eventuálně mírný prolaps stomie.

Pomůcky k výměně sáčku

- jednodílný výpustný systém (eventuálně dvoudílný)
- šablona (měrka)
- tužka k zakreslení velikosti otvoru
- nůžky k vystřížení otvoru
- odstraňovač náplastí, čistící roztok
- buničina k odstranění hrubých nečistot
- gáza nebo gázové tampony k dočištění roztokem
- pasta, ochranný film, event. ochranný pudr
- igelitový sáček k likvidaci znečištěných pomůcek a použitého sběrného systému.

Postup při výměně

Nejprve odstraníme starý sáček za použití odstraňovače náplastí nebo čistícího roztoku. Sáček odlepujeme šetrně od horního konce. K odstranění zvláště u malých dětí nikdy nepoužíváme benzín, vždy jen pomůcky k tomu určené. Použitý sáček zlikvidujeme do připraveného igelitového pytlíku, hrubé nečistoty z okolí vývodu otřeme buničinou. Na gázu nebo gázový tampon nanese čistící roztok a okolí dočistíme. Zkontrolujeme kůži kolem stomie, všimáme si eventuálních nerovností, výřezu stomie nebo naopak její retrakce (vtažení), zarudnutí v okolí až macerace a samozřejmě vzhledu stolice. Po celou dobu komunikujeme nejen s rodiči, ale i s dítětem. Je-li starší, srozumitelně a klidným hlasem i jemu vysvětlujeme postup počínání.

K vývodu přiložíme šablonu (měrku) a zakreslíme jeho přesnou velikost. Předkreslený otvor vystříháme, pro vlastní orientaci popíšeme pravý a levý konec, překreslíme na podložku a i tu vystříháme. Sáček dáme v zimních měsících předeřhát na topení, jindy poprosíme rodiče o předeřhání sáčku třením podložky (nutno alespoň 3–5 minut). Mezitím do bezprostředního okolí stomie naneseme adhezivní pastu, aplikujeme ochranný film a do eventuálních prohlubní pastu vyrovnávací. Před samotným nalepením podložky je nutno počkat alespoň 1 minutu – jak ochranný film, tak vyrovnávací pasta obsahují alkohol, který je nut-

no nechat vyprchat. Teprve poté nalepíme nový jímací systém. Lepíme zespodu za stálého vyhlazování.

V ideálním případě je dobré udržet pacienta alespoň 15–20 minut v poloze, ve které mu byl sáček nalepen. U mladších dětí je to problematické. Po nalepení systému tedy alespoň přiložíme dlaň přes celou podložku, kde díky dalšímu působení tepla dojde k lepšímu přilnutí.

Je velice důležité po celou dobu výměny s rodičem i dítětem mluvit, zodpovídat všechny otázky a hlavně projevit velkou trpělivost a ochotu.

Při propouštění dítěte do domácího ošetření si musíme být naprosto jisti, že rodiče zvládají péči o stomii samostatně. Rodiče vybavíme pomůckami maximálně na jeden měsíc a dáme jim kontakt nejen na lékaře, ale i na stomasestru. Odchází-li rodiče i dítě spokojeni, víme, že jsme odvedli kus dobré práce.

DOTAZNÍK PRO SESTRY**DOTAZNÍK PRO SESTRY****DOTAZNÍK PRO SESTRY**

Rádi bychom na stránkách rubriky PRO SESTRY uveřejňovali více témat, která vzejdou přímo od Vás – sestřiček v ordinacích praktického lékaře pro děti a dorost. Proto bychom chtěli prostřednictvím tohoto dotazníku poprosit o Vaše názory a náměty. Příklad bychom si, aby se tato rubrika stala nápomocnou ve Vaší každodenní praxi.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Návrhy témat, o kterých byste si rádi přečetli na těchto stránkách, je možno nám zaslat na adresu: Solen, s.r.o., Březsko 96, 798 52 Konice, faxem na č. 0508/396 099, e-mailem: dokoupilova@solen.cz, či zavolat telefonicky na č. 0508/397 457.